

Muhulane

Nr 1 (350)

Jaanuar 2019 (näärikuu)

Muhu leht

Kandidaatide esitamine Muhu valla preemiatele

Muhu Vallavalitsus ja Muhu Vallavolikogu ootavad **1. veebruariks 2019. a** ettepanekuid Muhu valla 2018. aasta haridus-, kultuuri- ja spordipreemia ning „Aasta tegu 2018“ väljakuulutamiseks.

Oma ettepanekud on võimalik esitada Muhu valla kantseleis kas posti teel aadressil Vallamaja, Liiva küla, Muhu vald, Saare maakond 94701 või meilida vald@muhu.ee

Preemiad antakse üle Eesti Vabariigi 101. aastapäeva pidulikult aktusel.

Jääme ootama aktiivset osavõttu!

Rahvatantsu ja rahvamuusika selts tunnustab

Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi aastatunnustuse said meie maakonnas Anne Keerd ja Õie Pärtel, teatas 5. detsembri Meie Maa.

Anne Keerd on Saaremaa ja Muhu saare tantsuõpetaja, Õie Pärtel kauaaegne kandleõpetaja. Anne juhendab 15 tantsurühma, õpetades tantsu alates lasteaiast ja tänu temale on laval tihti mitu põlvkonda (vt kõrvalolevat pilti). Õie Pärtel õpetab Orissaare muusikakoolis põrimusmuusika instrumente juba 26 aastat. Ta on läbi viinud väikekannelde valmistamise kursusi.

ISSN 1736-289X

Peretoimingud 2018

Head muhulased!

Kui 2018. a võib valla mõistes pidada edukaks, siis peretoimingute seisukohast stabiilseks. Hea, et oleme suutnud oma rahvaarvu säilitada. 1.1.2019. a seisuga oli Muhu valla registris 1945 inimest. Aasta varem 1946.

Viimaste aastate sündivus on püsinud vahemikus 10–15 last. Ja nii ka möödunud aastal, kui Muhu valda sündis 10 last. Palju õnne Karl'i, Ruudi, Siimu, Taavi, Tormi,

Marioni, Emili, Hilda Johanna, Iti ja Älly peredele!

Muhusse saabus 92 inimest ja siit lahkus 75 inimest. Vallasiseselt korras oma elukoha andmeid 41 isikut. Surm viis meie seast eelmisel aastal ära 28 inimest. See number on viimaste aastate väikseim.

Meie valla kõige eakam on 102-aastane naine, kõige vanem mees on 95-aastane.

Alates 2. jaanuarist tunnistasid kehtetuks elukoha andmed, kui

inimese elukoht oli rahvastiku-registris ruumi omaniku õigustatud nõudmisel märgitud vaid linna või valla täpsusega. Muudatus puudutab näiteks neid inimesi, kes pärast kolimist pole oma elukoha andmeid uuendanud ja kelle puhul eelmise korteri või maja omanik on palunud nad elupinnalt välja registreerida. Aasta algusest lõppes selliste elukoha andmete kehtivus. Muhu valla registris oli selliseid inimesi 8 ja neid teavitati muudatusest ka eelnevalt. Omaniku nõudmisel tekkinud Euroopa Liidu kodanike elukoha aadressid on muudetud Eesti riigi täpsusega aadressiks. Meie vallas oli selliseid aadresse 10. Kokku puudutas seadusemuudatus 18 isikut.

Inimesed, kelle elukohaandmed pole kohalikus omavalitsuses täpselt märgitud, võivad jääda ilma avalikest teenustest.

Aasta on alanud ja argitoimetused on meid endaga kaasa haaranud.

Heade soovidega alanud aastaks!

*Edu töös ja õnne elus,
olgu algav aasta ilus!*

Heidem Tuul

sekretär-registripidaja
(Vt arvandmeid ka lk 5)

Mitu põlvkonda koos jõululaadal esinemas.

Kalmer Saar

Muhu saare areng – (juubeli)aasta tegu

Saja-aastase Eesti Vabariigi vääriliseks aasta teoks Saare maakonnas valis Meie Maa ekspertkomisjon Muhu saare arengu – tunnustust väärilis valla ja kogukonna järjepidev viljakas ühistegevus Muhu atraktiivsuse tõstmisel.

29. detsembri Meie Maa kirjeldatakse 9-liikmelise ekspertkomisjoni kaalumisi pikemalt. Ehkki SKP näitaja kasvab üllatavalt ruttu ja keskmise palga osas on olukord

veidi paranenud, vananeb Saare maakonna elanikkond ja 10% inimestest askeldab saartest eemal. Turismis tuli ilusale suvele vaatamata tagasilöökk, tasuta ühistranspordil on teatud kõrvalmaitse sellele vaatamata, et elanikud seda uuesti avastama on hakanud – arendamisel on nõudepõhine ühendus nagu Taanis. Suurvalla kasvuraskused kestavad ja investeringuid pole juurde tulnud.

Samas Muhu eristub ses osas

ülejäänud maakonnast, siia kolitakse nii tööle kui ahvatleva elukeskkonna tõttu. Muhu vald on tõstnud oma mainet kuidagi vaikselt ja omaette, tõdesid arutlejad. Liiva „linna“ arengud on teinud silmad ette Kuressaarele. Nimetati Coopi uut kauplust, parima valikuga kalapoodi, meierei-maja arendust ning suvist käsitöö- ja köögiviljalettide rohkust. Muhu vald jätkas oma strateegiate

Järg lk 3

13. detsembril sündis
Katrin Perijaineni ja Mikk
Mägusa perre tütar **Älly**
Mägus.

Riigimaa müük

Maa-amet on välja kuulutanud avaliku kirjaliku enampakkumise piirkonnas asuvate kinnisasjade müümiseks. Pakkumiste esitamise tähtaeg on 30.1.2019.

Muhu vallas on pakkumisel Igakülas asuv Kalda katastriüksus (47801:001:0197, pindala 5,89 ha, sihtotstarve maatulundusmaa) alghinnaga 16 500.- (tagatisraha 1 650.-).

Täpsemat teavet saab Maa-ameti kodulehelt aadressiga www.maaamet.ee

Volikogu 20. detsembri istungi päevakorrast

- Saare maakonna arengustrategia 2019–30 ja Saare maakonna tervise- ja heaolu-profiili kinnitamine,
- Sotsiaalhoolekandeline abiandmise korra muutmise,
- Muhu Lasteaia arengukava kinnitamine aastateks 2019–30,
- Muhu valla 2018. aasta 3. lisaelarve lugemine, vastuvõtmine,
- Muhu valla 2019. a. eelarve 1. lugemine,
- Muhu valla kohalike teede ja erateede nimekirjade kinnitamine,
- Volikogu otsuse kehtetuks tunnistamine (16.11.2016 nr 178),
- Jõulupreemia maksmine,
- Eralasteaia ja eraüldhariduskooli toetamise kord,
- Hariduskomisjoni koosseisu muutmise,
- Konkursi korraldamine vallavalitsusele rendipinna leidmiseks (eelnõud vastu ei võetud),
- Informatsioonid.

Vallavalitsuse istungitelt

5. detsember

Korraldatud jäätmeveost vabastati ajutiselt Kallaste k Punni (1.1.–1.6.2019).

Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitis, kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanek.

12. detsember

Eraldati vahendeid reservfondist (põhikooli majanduskulud).

Korraldatud jäätmeveost vabastati ajutiselt Kallaste k Pärna / Vellemae (1.1.–30.4.2019).

Määrati Elektrilevi OÜ omandis olevate ehitiste (alajaam "Võlla" ja alajaam "Kuivastu sadam") teenindamiseks vajalik maa hoonestus-õiguse seadmiseks riigimaale (tootmismaad).

Vaadati läbi volikogu materjale.

21. detsember

Otsustati toetada laste huvitegevust (osalemine OÜ Sepps sporditreeningutel; MTÜ FC Kuressaare Jalgpallikool jalgpallitreeningutel).

Korraldatud jäätmeveost vabastati ajutiselt Võlla k Aasa ja Hellamaa k Kopli (1.1.–31.5.2019).

Korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastati pikaajaliselt 1.1.2019–31.1.2020:

- Nõmmküla Kaivo,
- Laheküla Haaviku,
- Levalõpme k Saadu,
- Pädaste k Mäetamme.

Määrati sotsiaalhoolekandelisi hüvitisi.

Tehti parandus vallavalitsuse 5.7.2018 korralduses nr 190 (Pädaste k Lahe kü jagamine: Lahe ja Lahe).

Kooskõlastati puurkaevu asukoht Igaküla Uuetoa mü kaalutusotsuses toodud tingimustel.

Väljastati projekteerimistingimused Igaküla Uuetoa elamu ehitamiseks.

Väljastati ehitusluba:

- Ridasi k Jaani mü puurkaevu rajamiseks,
- Kuivastu k Ansu mü üksiklamu ja 2 kasvuhoone püstitamiseks.

Kehtestati (sulgudes korralduse nr, täpsemalt dokumendiregistrist):

- Muhu Noortekeskuse ruumide rendi- ja pakutavate teenuste hinnad (korraldus nr 318),
- Muhu Muuseumi piletite ja

pakutavate teenuste hinnad (nr 319),

- Muhu Valla Kommunaalameti pakutavate teenuste hinnad (nr 320),

- Muhu Põhikooli ja spordihalli pakutavate teenuste ja piletite hinnad (nr 321),

- Muhu Lasteaia ruumide rendihinnad (nr 322),

- Liiva raamatukogu lugejapileti hinnad (nr 323).

Eraldati vahendeid reservfondist (spordihalli valgustuse [koos paigaldamisega], tänavavalgustite ja jõulutulede soetamiseks, valla üldiste IT-kulude, tarkvara litsentside ja serverite majutuste kulude katteks).

Tunnistati kehtetuks Muhu vallavalitsuse 1.2.2011 korraldus nr 37 "Muhu valla sotsiaalkeskuse invavarustuse rendihindade kehtestamine".

Võeti vastu määrus nr 4 "Muhu valla kriisikomisjoni moodustamine ja komisjoni põhimääruse kinnitamine" ja määrus nr 5 "Valimisjaoskondade moodustamine".

Maaüksuste piiride korrastamine muutub lihtsamaks

Alanud aastal lihtsustub maaomanike jaoks maaüksuste piiride korrastamine, nagu naabermaatükkide vahelise piiri muutmise, maatüki liitmine ja jagamine. Selleks kaasajastab Maa-amet katastriandmeid, millega piiriandmed, pindala ja kõlvikuandmed muutuvad täpsemaks. Piir looduses ei muutu ja muudatused tehakse registri korrastamise eesmärgil.

Uute tehniliste lahenduste abiga muutub aasta jooksul võimalikuks maatüki osaline mõõdistamine, mis varem võimalik ei olnud. See tähendab, et maatoimingute tegemisel ei pea maamõõtja mõõdistama enam kogu maatükki, vaid üksnes muudetavat piirilõiku.

Osaline mõõdistamine aitab lahendada praktilise elu vajadusi, näiteks kui naabrid soovivad muuta omavahelist piiri, et saavutada otstarbekam maakasutus või kui tegelik maakasutus ja ametlik piir ei lähe omavahel kokku. Samuti aitab see parandada maareformi läbiviimisel tekkinud vigu.

Eestis on maa- ja omandiandmete pidamiseks kahe registri põhine süsteem – õiguslikku tähendust omav omandiandmete register ehk kinnistusraamat ja tehniline, maatüki andmeid pidav register ehk maakataster. Kinnistusraamat saab andmed maatüki sihtotstarbe, asukoha ja pindala kohta maakatastri pidajalt ehk Maa-ametilt. Seega

maakatastri andmete korrastamise tulemusel muutuvad täpsemaks ka maatüki andmed kinnistusraamatus.

Head maaomanikud, palun tutvuge oma maaüksuse pindala ja kõlvikute andmetega Maa-ameti geoportaalil:

geoportaal.maaamet.ee/est/Andmed-ja-kaardid/Maakatastri-andmed/Katastriüksuse-kolvikute-paring-p631.html

Andmetes võib esineda ebatäpsusi.

Lisainfo ja võimalikest andmete ebatäpsustest anna palun teada Maa-ametile aadressil kataster@maaamet.ee või helista infotelefonil 6750 810.

Vallavalitsuse ruumikitsikusest

Muhu vallavalitsuse ruumikitsikusest ja hädavajadusest kolida pajatas 19. detsembri Saarte Hääl. Vallamaja katus laseb läbi, seinad ei pea sooja. Ruumipuuduse tõttu töötab neli vallavalitsuse palgalist töötajat õuel moodulmajas ja sotsiaaltöötajate töökohad asuvad hooldekodus, mis samuti ruume juurde vajab. Vallavalitsusele on uut asukohta otsitud ka varem, aga ikka on midagi olulisemat vahele tulnud:

"Viimane tõsisem katse uusi ruume leida jääb kümne aasta tagusesse aega, kui tollane vallavanem Tiit Peedu plaanis vallamaja kolida Kuivastu maantee ääres asuvasse hoonesse, kus nüüd pärast eraomaniku poolt rekonstrueerimist toimetab kohvik Samsara. Praegugi on vallal pooleli kaks kulukat investeeringut: Liiva küla keskuse kaasajastamine ja Liiva vana hooldekodu ümberehitus korteriteks," kirjutas Saarte Hääl.

Sügisene Hõbelusikapidu

8. novembril 2018 korraldati Muhu vallas väikestele muhulastele ja nende vanematele Hõbelusikapidu. Möödunud sügisel, isadepäeva eel kutsuti kokku lasteaia saali viis kõige väiksemat muhulast oma vanematega.

Pidulikkude päeva aitasid kaunistada Muhu Põhikooli õpilased Iiris ja Robert Sepping, kes õpivad ka Orissaare Muusikakoolis. Suured tänud nende õpetajale Anne Kannule ja kontsertmeistrile Kairit Levitile. Lasteaia poolt tervitas lapsevanemaid juhataja Reet Hobustkoppel.

Vallapoolsed õnnitlused ja kingitused andis üle vallavanem Raido Liitmäe. Iga laps sai kingitusteks nimelise hõbelusika, muhumustrilised sünnitunnistuse kaaned, raamatu, emadele lilleõis ja isadele au süüdata lapsenimega küünal. Fotograaf Andi Roost tegi pere- ja ühispildid.

Väga eriliseks muutis päeva tublide Muhu naiste kingitus, milleks olid kohalike käsitöömeistrite valmistatud imearmsad

Emade süles (vasakult):
Iti Hinnosaar, Hilda Johanna Soop, Marion Kivisoo, Emili Valk, Tormi Vaher. Andi Roost

pisikesed Muhu pätid. Tüdrukutele õrnade roosidega ja poistele mehiste põllulilledega.

Väikestele päevakangelastele meisterdasid pätid neli nobedat Muhu noorikut: Piret Lember, Triinu Traumann, Alliki Oidekivi

ja Tiitu Tuust, kes on ka selle mõtte algataja.

Päev lõppes ühises kohvilauas peotorti ja titeputru süües, mille söömine pidavat jõudu ja jaksu tooma nii lapsele kui emale ja isegi isale. Maitsva pudru eest tänud

kooli kokkadele ja peotordi eest tänud Maarja Kumpasele.

Aitäh kõigile abilistele. Kaunist aasta algust ja õnnelikkude alanud aastat!

Anneli Tamm

Jõulukuu ja näärikuu Muhu Muuseumis

Aasta viimane kuu tõi meile ilusa lume ja andis üle mitme aasta taas selle õige jõulutunde.

5. detsembril käisime Hiiumaal seoses Saaremaa, Muhu ja Hiiumaa muuseumide ühisprojektiga "Kalanduse teema Lääne-Eesti saarte muuseumide kogudes". Toimus praegust etappi kokkuvõttev seminar (vt pilti) ja leiti, et selliseid ühiseid projekte võiks teha veel.

11. detsembril rääkisime Muhu Lasteaia lastega vana-aja jõuludest. Sel korral lugesin katkendeid muuseumi arhiivis olevaist Vassili Kolga mälestustest. Sama teemaga ja samal päeval tegime juttu ka Muhu Põhikooli II klassiga. Nendega vaatasime veel üle vana-aja ehted ja postkaardid, mida tänapäeval saadetakse tunduvalt vähem kui varasematel aegadel.

14. detsembril olin muuseumi esindajana Ida-Saaremaa ja Muhu-maa kultuuritöötajate poolt korraldataval päkapikumaal, mis sel korral toimus Orissaares Püharistil. Sel aastal oli näidendi etendamise ülesanne Muhu Noortekeskusel, ja mina sain olla vana päkapikk Timoteus.

Muuseumi varahoidja Mai on jõulukuul pannud üles uue näituse, asub see Välja talu II korrusel ja pealkirjaks „Tubakas Muhu moodi“.

Kui detsember on turistide poolest olnud vaiksem aeg, siis esimesed turistid saavad meile juba 5. jaanuaril Peterburist.

Muhu Muuseumis on praegu vaadata näitused: Väljal I korruse

fuajees on näitus „Muhu muster Nii ja Naa“, II korruse fuajees näitus „Tubakas Muhu moodi“, II korrusel püsinäitus „Muhu tekstiil“, Toomal: Madise kambris on stendid Muhu looduse ja ajaloo kohta ning uus Muhu kaart.

Muhu Muuseum on avatud T-L kella 10–17.

Ilusat ja teguderohkust alanud aastat!

Siret muuseumist

Saaremaa osavallad soovivad oma lehtede jätkamist, kirjutas 5. jaanuari Saarte Hääl. Sellest aastast on Saaremaa vallaleht kaks korda mahukam. Samas ei keela vald osavaldadel oma lehte välja anda, kui selleks on kohapeal tegija olemas.

Muhu saare areng...

Algus lk 1

elluviimist, mis on näidanud väikese omavalitsuse ja kogukonna koostöö eeliseid. Märgiti, et tark majandamine ei ole lihtsalt juhus, valla initsiatiiv ja koostöö kohalike ettevõtetega tagavad ka arengud. Aivar Sõrm, Kuressaare Veevärgi juhatuse liige: „... et turist oma raha Liivale ei jäta, tuleks tunnel Muhu alt läbi rajada.“ Esile tõsteti Viirelaiu ja Pädaste ahvatlusi rahakamale turistile.

Saaremaa positiivse poole pealt kõneldi võrkpallibuumist, ettevõtjad ei jätnud mainimata ka sillatühendusega seonduvaid mõtteid. Silma paistab veel põllumajandusettevõtete töö, alternatiivide ritta sätiti tantsupidu, ralli, tänavapiknik, Kuressaare kuuse pudelissepanek, Sõrve majakas, mitmed festivalid, ooperipäevad jne.

Refereeris Anu Pallas

Ettepanek rahvastikutaaste komisjonide moodustamiseks

Kaks aastat tagasi sõlmitud koalitsioonileppega tunnustati rahvastikukriisi Eestis, kuid sammud selle süvenemise tõkestamiseks on piirdunud vaid peretoetuste mõningase tõstmise, rahvastikukriisi probleemkomisjoni koosolekute korraldamise ja dokumendi „Rahvastikupoliitika põhialused 2035“ ettevalmistamisega. Viimane koosneb eeskätt eesmärkidest, väldib meetmeid ja pole Riigikogu täiskogu ette jõudnud. Digarist leitavas kogumikus „Inimloomuse tahumata tahud“ (2018) olen kirjeldanud selle dokumendi valimise protsessi mitmetes artiklites. Sellele eelnes rahvastikku käsitlev raamat „Perekonnast, kodust, põhiseadusest ja riigist“, mis on samuti saadaval Digarist.

Peaegu kolme aastakümne jooksul on igal aastal sündinud puudu neljandik, mis on põhjustanud koos väljarändega talude, majade, külade ja linnade tühjenemise – depopulatsiooni Eestis. See on puudutanud valusasti põlisrahvast – eestlasi. Seejuures tuleb hinnata ebapiisavaks rahvastikukriisi põhjuste selgitamist ja tõkestavate meetmete rakendamist meie riigi valitsuste poolt, kes rahvastikukriisi ilminguid alahindasid. Ilmekas tõend selle kohta on tõsiasi – ühegi ministeeriumi vastutusalas pole põhimäärusega tagatud rahvastikutaaste ülesande täitmist. Ülikoolid, Eesti Teaduste Akadeemia ja isegi riigieelarveline meedia hoiduvad teemast eemale. Eesti Vabariigi presidendist rääkimata.

Kui 2009. a likvideeriti rahvastikuministri ametikoht, siis anti tema lõimumisalasend ülesanded valitsuse korraldusega üle kultuuriministeeriumile, kuid rahvastikupoliitiliste funktsioonide üleandmise kohta otsust pole õnnestunud leida. Aktuaalsust pole kaotanud Oskar Looritsa sõnad 1951. aastast: „Meie juhtkonna riiklik mõtlemine ei ole küündinud üle isiklike või parteiliste vastuolude ega kristalliseerunud eestiliseks riigifilosoofiaks“. Väikerahva rahvusluses avaldub tema enesäilutisinstinkt, ei midagi enam.

Hiljuti teatas justiitsministeerium ühes ametikirjas, et rahvastikutaaste küsimused nende haldusalasse ei kuulu. See on risti vastu kunagise peaministri Kaarel Eenpalu sõnadega, kes nõudis, et iga seaduse väljatöötamisel tuleb peaarh hõlma sellele, et **seadused ei takistaks, vaid soodustaks rahva arvulist kasvu**. Hiljem selgus, et kirja koostamisel lähtuti kehtivast seadusandlusest! Tervitavat on justiitsministeeriumi äsjane initsiatiiv Eesti Pere Sihtkapitali loomisel. Kolme aasta pikkune Riigikogu Eesti rahvastiku toetusrühma konsultandi kogemus näitab, et Riigikogu liikmetel on nii palju erinevaid huvisid ja kohustusi, et rahvastikutaaste sinna sekka enam

Peaegu kolme aastakümne jooksul on igal aastal sündinud puudu neljandik.

ei mahu. Vist ei ole kohatu resümee-rida rahvastikukriisi lahendust Ilfi ja Petrovi fraasiga „Kaheteistkümnest toolist“ – *uppuja päästmine on uppuja enese asi*.

Demograafilise kriisi all mõistetakse seisundit, mida iseloomustab sisemise taastepotentsiaali puudumine ja rahvastiku vananemine. Seda tajutakse kriisina seetõttu, et ta toob pikemas perspektiivis kaasa tööjõupuuduse ning töötajate suurema maksukoormuse, mida saab leevendada (**odava**) **tööjõu massilise impordiga**. See kõik ohustab eesti rahvuse, keele ja kultuuri kestmist mitte vähem kui mearajatised Rail Baltic, Helsinki tunnel ja Saaremaa sild.

Sündimuse vähenemist täheldati juba möödunud sajandi kolmekümnendatel aastatel, kuid nii ränka langust kui üheksakümnendatel ei olnud ka sõja-aastatel. Sel on palju põhjuseid, alates sekularisestumisest kuni hedonistliku meediani, kuid juhtiv on rasedust vältivate ja rasedust katkestatavate abinõude üldkättesaadavus alates üheksakümnendatest – loomulik protsess muutus inimese poolt juhitavaks. Vahendite üldkättesaadavuse eest hoiatas juba sada aastat tagasi prantsuse poliitik ja demograaf Adolphe Landry. Rahvastikukriis on ohu märk ja murdepunkt – olukorra mõistmine ja selle vastu tegutsemine võib anda rahvastiku arengus uue hoo. Selle ignoreerimine senisel kombel viib varem või hiljem hääbumisele meie lähinaabrite liivlaste ja teiste väikeste läänemeresoome rahvaste kurval näitel.

Võimalus ja kohustus rahvastikukriisi ohjamiseks on omavalitsustel **rahvastikutaaste komisjonide** moodustamise kaudu volikogudes. Elu on näidanud, et sotsiaalkomisjonidest jääb väheks. Võib mõelda, et vallavanemast kuni arendusametnikuni kõik töötavad rahvastikutaaste heaks, kuid vastutus rahvastikutaaste eest hajub laiali, nii et keegi ei tegele ega vastuta. Täpselt nagu riigi tasemel, nii on olukord ka ministeeriumides ja ministeeriumide vahel. Rahvastikutaaste komisjon suunaks oma tegevuse eeskätt sündimuse tõstmisele ja väljarände/töörände ohjamisele. Nendes küsimustes võiks kaaluda rahvastikutaaste komisjonile ülimaldlikkuse andmist teiste komisjonide otstute üle.

Kasutada saab volikogu liikmete isiklikku kogemust, eksperte ja kirjandusallikaid. Ekspertidena saaks rakendada kogunud ametnikke, õpetajaid, pensionäre jt. Ka töö ise õpetab, kuid rahvastikutaaste korral vajavad komisjoni liikmed täiendõpet vähemalt demograafia, ühiskonnateaduste ja poliitika alal. Saab

kasutada valla- või linnameediat. Tuleb selgitada oma piirkonnas generatiivses eas inimeste arv, sellesse ikka jõudvate isikute arv, nende plaanid ja probleemid. Inimeste ülemelamine ühest vallast teise ei ole lahendus. Selgusetuses tuleb tellida delikaatse ja samas tähtsaima avaliku huvi valdkonnaga. Kindlasti on palju tegureid, mida tuleb teada või selgitada. Rahvuse säilimise põhiseadusliku ülesande täitmist raskendavad hulk tegureid ülerahvastatud maailmas. Suure eesmärgini – rahvastikutaasteeni jõudmiseks tuleb volikogudel astuda esimene meeter – moodustada pühendunud inimestest komisjon.

Seadusliku aluse komisjoni moodustamiseks leiame kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest, kus on volikogu pädevuse kohta säte § 22-s: volikogu ainupädevusse kuulub „volikogu komisjonide moodustamine ja tegevuse lõpetamine, nende esimeeste ja aseesimeeste valimine volikogu liikmete hulgast ja komisjonide koosseisu kinnitamine“. Niisiis Riigikogu on selles osas oma töö juba teinud, vaja seda kasutada. Pealegi Riigikohtu lahend 3-4-1-3-2000 sätestab: „Põhiseaduse § 14 kohaselt on õiguste ja vabaduste tagamine seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohaliku omavalitsuse kohustus. Kui mõni reguleerimist vajav valdkond on seotud ohuga elule või tervisele, siis vahetegu riigi- ja kohaliku elu küsimuste vahel pole määrav“.

Rahvastikutaaste komisjonid on uus ja innovaatiline algatus, mille funktsioneerimisest pole veel kogemust. Siiski ei paista praegu teisi mõjusaid võtteid rahvastikukriisi peatamiseks kui kohaliku **asjatundlikkuse fokuseerimine eeskätt sündimusele**. Käesolev ettepanek on läbi vaadatud kümnekonna omavalitsustegelase poolt. Selle redigeerimine jätkub ja otstarbekas on laiendada kaasamõttele ringi. Loodetavasti on ka neid omavalitsusi, kellele käesolev ettepanek on küllaldane alustamiseks. Rahvastikupoliitika põhialuste 2035 koostamisel arvestati tegijaid, sest rahvastikuküsimusi püüti lahendada ilma rahva osaluseta. Rahvastikutaaste komisjonid oleks üheks sammuks osalusnõude täitmiseks.

Jaak Uibu, D.Sc., Ph.D.
Riigikogu Eesti rahvastiku toetusrühma konsultant, jaak.uibu@mail.ee

Ettepanek on koostatud endises Vigala vallas, mis asutati 1789. a *Vigala õiguse* alusel ja vahendati osavallaks 2017. Kivi-Vigala Põhikooli (valmis 1972. a) esimesse klassi ei astunud tänavu ühtki last. Ettepaneku esimene versioon valmis 5. oktoobril 2018.

Ettepaneku ilmutasid Pealinn, *Estonian World Review* Kanadas, *The Baltic Times* Riias, Külaudised, Uued Uudised ja Rahvuslik Teataja.

Lühiarvamus rahvastikutaaste komisjonidest

Jaak Uibu on teinud imetlusväärset tööd elu vastu käimalükatud voolu peatamiseks.

Murelikuks teeb kogu probleemistiku vaimne külg. Kui rahvastikutaaste komisjonidesse suudetak haara missioonitundega inimesi (sh kirikuringkondi), võivad need kogukondadele tõesti kasu tuua. Valitsev ideoloogia on lõhknud hirmuäratava kiirusega nii perekondi kui kogukondi (aga ka kogudusi) ja see ideoloogia tuleks igal tingimusel peatada, mis aga eeldaks, et vastutuse võtab eranditult IGA INIMENE, astudes pealesurutud süsteemidest, mõtlemismallidest ja käitumis-mustritest välja, lõpetades sellega oma abitu olukorra. See ei ole utopia, kui inimesed saavad tagasi oma väärikuse, kasutades sõltumatuse väge. Kuidas oleks, kui algataks nende komisjonide abil **põlis-kodude ja põliskülade taastamise? Maa ja kodude põlistamise?** Muidu kujunevad komisjonidest pelgalt asendustegevuste leiutajad. Komisjoni otstarbest võib saada tema vastand.

Takistusi tuleb hakata ületama:
- orienteeritus välisele staatusele, mitte sisemisele kasvule,
- kõik-müügiks- ja tarbijamentali-teet, soorollide hägustamine, vastutusest eemalehoidmine ja „lahustumine“ kosmopoliitsusesse,
- elu ja majanduse vastandumine („metsa“ raiumine „lindude pesitsus-ajal“ on üle kantud ka meie kui inimeste igapäevaelu), hävingu ülistamine ja loomistungi takistamine,

- süsteemihariduse ja raha ületähtsustamine, elava alahindamine: elava Looduse kõrvalelukkamine oma eludest,

- inimeste hingede lõhkumine juba enne nende sündi (potentsiaalsete emade-isade mõttemaailm, majanduslikud ja hariduslikud sundvalikud jne),
- jne.

Sundvalikud tuleb teadvustada, et aru saada inimeste alateadvuslike valikute põhjustest. Lastest loobumist õhutabki valitsev ideoloogia, nagu me pidevalt kogeme. Süsteemihariduse ületähtsustamine veab noori linnadesse, seal tekitatud rahutus – kunstlikest süsteemidest sõltuvusse sattumine juhib omakorda inimesed piiride taha. Kõik algab meile pähe istutatud võltsväärtustest.

Eesti Pere Sihtasutus võiks alustada aga koostööd SAPTK-iga (Sihtasutus Pere ja Traditsiooni Kaitseks ei ole saanud seni mingitki riiklikku tunnustust, rahastusest rääkimata).

Anu Pallas,
V. Megre raamatuseeria „Venemaa helisevad seedrid“ tõlkija

Vastutavad ka valijad

SAPTK juhatuse liikme Varro Vooglau sõnul tuleks rahvaesindajaks kandideerivatelt isikutelt nõuda selgete seisukohtade väljendamist. Mitte mingil juhul ei tohiks vastutustundlikud kodanikud anda valimistel oma häält kandidaatidele, kes pole andnud selgesõnalist lubadust seista konkreetse valija jaoks kõige olulisemate põhimõtete kaitsel. Vt Objektiiv, 5. jaanuar: objektiiv.ee/50-olulist-punkti-...

7 lihtsat energiasäästu nippi

Energiasääst annab otseselt tunda rahakotis: kui tarbid vähem elektrit, saad ka väiksema elektriarve. Eesti Energia kodukliendi segmendijuht Mihkel Pedak on jaganud nippe, kuidas olla igapäevaselt energiasäästlikum.

1. **Vali madalam temperatuur.** 90% pesumasina energiakulust läheb vee soojendamisele. Pestes oma riided 30-40-kraadise veega, võid säästa märkimisväärselt nii energiat kui raha. Eesti Energia statistika järgi peseb vaid neljandik inimestest pesu madalamal temperatuuril.

2. **Keera kraade maha.** Alandades radiaatorite termostaatidel küttemistemperatuuri ühe kraadi võrra, vähenevad küttekulud ligikaudu 5%. Ühe kuu kohta võib see tunduda väikese kokkuhoiuna, kuid terve kütteperioodi peale kokku on see üsna tubli summa.

3. **Vali LED.** Võrreldes hõõglampidega aitavad LED-pirnid säästa valgustusele kuluvat energiat ligikaudu 80%. Ühekordne väljaminek LED-pirnidele annab nähtava säästu elektriarvel ning vabastab ka pidevast pirnide ostmisest, sest LED-pirni eluiga on 25-50 korda pikem.

4. **Lülita välja.** Lülita välja kõik ooterežiimil olevad kodused seadmed nagu DVD mängija, mobiiltelefonilaadija vms. Vanemate seadmete energiakulu võib ooterežiimil olla väga suur.

5. **Eelista A+++.** Kaupluses uut kodumasinat valides vaata seadme energiamärgistust – mida kõrgem märk (nt A+++ või A++), seda vähem energiat seade kulutab.

6. **Vali õige suurus.** Väiksema eine soojendamine suurel pannil nõuab palju energiat ja aega. Vali toidukogusele vastav pott või pann ning õige suurusega pliidiplaat ning hoiad kokku tubli koguse energiat ja raha.

7. **Tarbi äpi abil targemalt.** Energiasäästliku lahenduse leidmiseks tasub jälgida oma energiakasutust erinevates olukordades ja aegadel Eesti Energia mobiiliäpi kaudu. Näiteks aitab äpp tuvastada, missugused seadmed ja tegevused võtavad suurima osa sinu kodusest energiakulust. Tulemusena näed, kuskohast on mõistlik säästmisega alustada.

Vrakk Seanina lähedal

Veeteede amet on Saaremaa piirkonnast avastanud kuus uut vrakki, teatas 12. detsembri Meie Maa. Teiste hulgas avastati Hiuväina laevateel vrakk Seaninast 2,2 km kaugusel kirdes. Sellest on näha vaid vöör ega teata veel täpselt, mis see on. Kokku on veeteede ameti andmebaasis 531 vrakki, mis on kõik märgitud ka navigatsiooni-kaartidele. Selleks, et hüdrograafid saaksid detailsemalt tuvastada ning paremini uurida veealuseid objekte, soetab amet endale miniallveeroboti.

Kojukanne kallines

Pensionite, toetuste ja hüvitiste ühe kojukande hind on alanud aastast **7,70 eurot**. Kuupäev jääb samaks, väljamaksmise periood on 5.–12. kuupäevani. Liikumistakistusega inimestele või neile, kes elavad hajaasustusalal ja kellele pangateenus on raskesti kättesaadav, viiakse pensionid, toetused ja hüvitised koju tasuta ka uuel aastal. Taotluse vorm on kättesaadav ameti koduleheküljel.

Kojukande teenust osutab Sotsiaalkindlustusametile ja Töötukassale Omniva. Teenuse senine hind 6.60 on kehtinud kaks aastat. Hinnatõusu põhjuseks on sularahakäitlemise kallinemine ning miinimumpalga tõus, mis mõjutab kojukandega seotud püsikulusid.

Küsimuste korral saab helistada Sotsiaalkindlustusameti info-telefonile 612 1360 või Töötukassa infotelefonile 15501.

Muhu elanike vanuseline koosseis:

0–7	109
8–16	112
17–26	166
27–64	1074
65 ja üle	484
Kokku	1945

Mehi 1033 ja naisi 912

Muhu valla elanikud külade lõikes 1.1.2019

küla nimi elanike arv

Aljava	12
Hellamaa	142
Igaküla	15
Kallaste	101
Kantsi	21
Kapi	27
Kesse	6
Koguva	44
Kuivastu	63
Külasema	33
Laheküla	19
Lalli	13
Leeskopa	20
Lehtmetsa	37
Lepiku	23
Levalõpme	32
Liiva	169
Linnuse	92
Lõetsa	78
Mõega	26
Mõisaküla	24
Mäla	39
Nautse	24
Nurme	18
Nõmmküla	89
Oina	7
Paenase	42
Pallasmaa	27
Piiri	35
Pädaste	50
Päelda	20
Pärase	29
Põitse	43
Raagma	2
Rannaküla	20
Raugi	10
Rebaski	8
Ridasi	35
Rinsi	19
Rootsivere	43
Rässa	20
Simiste	37
Soonda	27
Suuremõisa	55
Tamse	29
Tupenurme	22
Tusti	9
Vahtraste	21
Vanamõisa	39
Viira	60
Võiküla	17
Võlla	37

Valla täpsusega 15

KOKKU 1945

TULE MUHU VALLA RUUMILISELE ARENGULE KAASA MÕTLEMA

ÜLDPLANEERINGU JA KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE ARUANDE EELNÕU AVALIKUSTAMINE TOIMUB

10.12.2018 - 31.01.2019

AVALIK ARUTELU — HELLAMAA KÜLAKESKUSES

1. MÄRTS 2019

kell 16.00

Muhu vallavalitsus koostab pikaajalist ruumilist arenguplaani – **VALLA ÜLDPLANEERINGUT!**

Üldplaneering keskendub olemasolevate ja traditsiooniliste väärtuste säilitamisele ja parandamisele, seda nii asustuse kui majandustegevuse suunamisel ja planeerimisel

Üldplaneeringu materjalidega saab tutvuda: Muhu vallamajas, Hellamaa külakeskuses ja valla kodulehel <http://www.muhu.ee/Uldplaneering>

Kujundus ja fotod: HENRIKSON & KO

Kogukonna unelmast

Kogukonna unelmast Katrin Pautsi "Minu Muhumaa" raamatu ning muhulaste vidusepidamise jt kommete taustal kirjutatakse kaasatundmise ja lugupidamisega Martin Kivisoo 14. detsembri Postimehes, lühendatuna trükkis jutu ära 18. detsembri Saarte Häälel.

Martin kirjutab: "Katrin Pauts on ladus ja julge jutuvestja. Tema „Minu Muhumaa” ei ole raamat Muhumaast, vaid autori alateadvuse avamine Muhu ainese taustal. Seda suudab ainult väga võimas muhulane. Siin jääb ta aga poolel teel pidama, sest ta ei lävi kogukonnaga, et mõista oma traagikat läbi huumori. Sõnnikuveo-, heinaveo- või kartulivõtutalgu suudeti elutraagika nalja läbi lahti mõtestada. Mandriinimine ei suuda sageli aastaid meie naljadena kohaneda, sest nali peab Muhus olema nii terav, et lõikab läbi lahendamata vastuolud alateadvuses. Vastuolud on meile kingitus, et mõista oma kogemuste sisu."

"Muhulase jaoks on üks inimene hea karjakasvataja, teine hea kooliõpetaja, kolmas hea kirjanik ja neljas hea puutöömehes.

[---] ... vastuolud lähtuvad inimesest endast, mitte kogukonnast. Kogukond on nagu peegel, kus inimene näeb oma vastuolusid.

[---] Inimese osa kogukonnas kasvab välja tema enda seest."

"Katrin Pauts on juba praegu Isiksus, nagu kõik muhulased, sest kõneldes kangelasliku avameelsusega üksikisiku ja kogukonna seostest, on ta Muhu kogukonna arengut mõjutanud ühest protsendist kuuestikümneendiku võrra ja see on suur saavutus, sest meid on kokku 1800. Katrini panus ületab keskmise muhulase panuse."

Koguva küla 50 aastat muinsuskaitse all

Irena Tarvis kirjutas 3. jaanuari Saarte Hääle Muhu uudistes mh Koguva küla muinsuskaitse all olemise 50. aasta tähistamisest möödunud aasta lõpus. Kokku tulid muinsuskaitsejad, Martin Kivisoo (esimene muuseumidirektor) ja muidugi külarahvas. Selgus, et puudust tuntakse koordineerijast-nõuandjast, kes ühtlasi Koguva rahva mured muinsuskaitsejateni kannaks.

Vassi(i)li Randmetsa elust

Eda Maripuu, Muhu Muuseum
Algus septembri Muhulases.

Vassili Randmets oli ka see, kes Muhus rahvariidekandmise meeste seas jälle päevakorda tõi. Oma männalise vatiga käis ta kõikjal Muhu saart ja selle inimesi esindamas. Räägitakse lugu, kuidas ta ühele järjekordsele üritusele minnes kandis oma igapäevast narmendavat ja vanamoodsat pintsakut. Keegi asjapulk oli tal nendes riietes saali sisenemise keelanud. Vassel võtnud oma portfelli vati, pannud selle selga ja tummaks jäänud keelajast sirge seljaga, nagu alati, mööda purjetanud.

Allpool mõned Randmetsa enda mõtted:

Siis oled sa tark, kui sa igasuguse lollusega jõuad ka leppida.

Kõige enam õpitakse tehtud vigadest.

Kõik me oleme surelikud, ainult üksikud miljonitest saavad surematuteks.

See ei ole sinu vabadus, kui sa oma vabadusega teise vabaduse ära võtad.

Kõik suured asjad seisavad pisisjadest koos.

Aeg kõik asjad lõpetab.

Vassel ja õde Juula:

Vassel: Vanainimesel ei lähe riiet, näe, vuhvaika selgas ja kõik.

Juula: Neh, millal see vuhvaika ära lagub.

Aga noored: iga pidu ajaks teha uus kleit.

Vassel: Jah, naljakas arvamine.

V. Randmets, JSM F 229:3 F, Muhu Muuseum, www.muis.ee/museaalview/ 1604818

Ega see kleit veel inimest tee. Hing jääb hinge, ega teistmoodi kleit teist hinge sugugi sisse loo...

Kui tark inimene teeb lollust, siis takka järele see paistab väga rumal välja.

Tarku on terve maailm täis. Aga lolla tegusid nad teevad. (Hellamaa küla vahele tehtava tee kohta novembris 1964).

Töö on see, mis sind õndsaks teeb ja siis on sul ka kõiki asju, kui sa saad tööd teha. Tööta olek on surma sugulane, aga ära nii tööta, et sa end nahast välja putkestad.

Ei maksa jänese hirmu karta.

Töö juures töökultuur peab olema korralik ja ilu peame me kõik tegema. Töökoht ja plats olgu korras, puhas, ilus ja kaunistatud.

6.1.1964 Elu on kõik teater. Kes hästi mängib, tuleb elust paremini läbi.

Ma olen elu sootuks teistsuguseks ette kujutanud, kui ta tegelikult on.

Tal ei ole ülemisel korral kõik korras.

Kui kõik asjad (tööd) on nii tehtud, kuidas tarvis on, siis elu on õige - ütles Vassel selle peale, kui Juula kaebas, et punane peet jäi harvendamata ja peedid on peened nagu seared.

Hinda meest (inimest) tema mõistuse järele, mitte tema raharikuse järele.

Kõhnad ja lahjad asjad ei tule kõne alla elu heaks tegemiseks (kõhnad loomad, lahja õlu jne) üks kõik, mis kõhn ta on, kas või riidetükk. Selge kõigile, kes arukas.

Häbitavamaks teoks või käte- maksmiseks selle endisele isiksusele, kes tegi teisele ülekohut, loetakse muhulaste poolt seda, kui situtakse tema hauale. On olnud palju isiksusi, kes Teise maailmasõja ajal ja päevil on teinud ülekohut ja haiget ebaõigelt ja kahju saaja või solvunu matab selle maha, et mitte kära tõsta oma haiget saamise pärast, aga ütleb, et kui elab üle selle isiku elu, siis "situn ta hauale", ehk „unt sittugu ta hauale".

Uute valedega ei saa vanu valesid paigata.

Ettevaatust, nutiseadmed!

Ajuteadlane **Jaan Aru**: "Igasuguse sõltuvuse tagajärjeks on see, et sõltuvuse objekt (heroiin, hasartmängud, nutiseadmed) kontrollib meie tähelepanu. Kui kevadises metsas, tähtsal koosolekul või meeleeolukal õhtusöögil tunnete vajadust oma nutiseadet vaadata, olete nutinarkarid."

Viis praktilist soovitus nutinarkomaania vähendamiseks:

* Pane nutiseade tööle ja koolis kotti, võta maha heliga märguanded.

* Ära kasuta nutiseadmeid autotööks – see on ohtlik ja rumal.

* Kehtesta endale mingi lihtne reegel koduseks nutiseadmete piiramiseks (nt ära võta nutiseadet kunagi söögi ajal välja).

* Anna lapsele nutiseade nii hilja kui võimalik – lapse aju vajab sisen-

dit oma vanematelt, mitte nutiseadmetelt.

* Ära luba oma last kunagi nutiseadmega voodisse – see rõõvib lapselt aju tervise jaoks vajalikku uneaega.

Stressist

Saksa neuroteadlane dr **Manfred Spizer**: Stress tapab neuroneid, see on üks põhjus, ning see on õppimise seisukohast väga halb. /---/ Kui soovite kellelegi midagi õpetada, mida ta saaks hiljem loominguliselt kasutada, siis ei tohi te temas õpetamise käigus tekitada hirmu ega ärevust, sest kui keegi õpib midagi hirmu all, siis talletab ta hirmu koos õpituga ning hiljem meenub koos õpituga siis ka see sama hirm ning inimene ei ole võimeline õpitut loominguliselt kasutama. Kui te õpetate ärevust tekitaval ja ähvardaval viisil, siis

võiksite sama hästi üldse mitte õpetada, sest õpetatust ei ole mitte mingit kasu. /---/ ...head õpetajad teavad nendest asjadest ning hoiduvad laste ähvardamisest ja survestamisest. Kuid süsteem toimib vastupidiselt. Seetõttu tekitavad paljudel õpetajatel stressi sümptomid ning depressioon, sest nad mõistavad, et selles süsteemis on neil raske hästi õpetada, sest süsteem avaldab lastele tugevat survet, mis ei ole õppimise seisukohast hea.

Objektiiv 22.11.2018

Muhulane lisas värve

Jaanuarikuu Muhulane trükiti ka paberandjal värvilisena. Proovinumbriid valmisid möödunud aasta lõpus kahel korral 'a 5 eks, tehnilisi nõkse püüab toimetaja veel omandada. Värvidele üleminekuks aga näitab valla head tahet ja austust valla-kodanikest lugeja vastu.

Jõulutulede süütamise ajal suurt libedust veel polnud.

Kalmer Saar

Alanud aastal jõustub uus tehnoõrkude talumistasude seadus

1. jaanuaril lõppes aastaid kestnud olukord, kus tehnoõrkude talumistasud olid seadusega määramata. Talumistasu makstakse tehnoõrkude kaitsevööndi ulatuses ja selle iga-aastane suurus on 7,5% maa maksustamishinnast. Talumistasud tõusevad küll kordades, kuid kahjuks ei vasta need siiski maaomanike ootustele. Tasu katab eelkõige kaitsevööndis tasutavat maamaksu ja pakub mõningast lisahüvitist maakasutuse eest. Lisaks on omanikul õigus nõuda kulude hüvitamist, mida ta peab kaitsevööndis kandma (näiteks asulates heakorakulud). Kui tehnoõrku rajatis (näiteks alajaam, sidepaigaldis) paikneb hoones, siis uudsena peab siin omanikule maksma vastava hooneosa kasutamise harilikku tasu (turuhinda).

Talumistasu saamiseks peab esitama avalduse võrguettevõtjale, kes on kohustatud vastava vormi avalikustama kodulehel. Talumistasu makstakse omanikule, kes on kinnistusraamatusse kantud 1. jaanuari seisuga ja kes esitab taotluse hiljemalt 1. mail. Tasu makstakse välja 30. septembriks. Kortermajade puhul võib avalduse esitada ka korteriühistu. Kui avaldus on esitatud enne uue seaduse jõustumist, ei pea taotlust uuesti esitama. See võib olla siiski vajalik, sest avalduses tuleb ära näidata, kas tehnoõrk on võimalik kaitsevööndis maa sihtotstarbelist kasutamist või on see piiratud. Esimesel juhul väheneb talumistasu poole võrra. Varasemate avalduste puhul kehtib vaikumise eeldus, et maad saab sihtotstarbeliselt kasutada.

Talumistasu ei maksta, kui selle suurus kinnistu kohta jääb alla ühe euro. Talumistasu ei maksta tehnoõrku selle osa eest, mis on vajalik ainult samal kinnisasjal teenuse tarbimiseks. Talumistasu makstakse üldjuhul metsa- ja põllumaa sihtotstarbega (maatulumusmaa) kinnistute puhul, muu sihtotstarbega kinnistute puhul makstakse seda vaid juhul, kui maal asub elektri või gaasi põhivõrk. Talumistasu kohaldub enne maa kinnistusraamatusse kandmist kinnisasjadele rajatud tehnoõrkudele kui ka nendele, mis on ehitatud notariaalse servituudilepingu alusel ja kus pole muud tasu kokku lepitud. Ka tulevikus võib servituudi seadmisel leppida kokku teistsuguses tasus, kui seadus ette annab. Tuleb meeles pidada, et talumistasust vaid 1/3 on tulumaksuvaba.

Maa-ameti geoportaalil on valminud talumistasude kalkulaator (<https://geoportaal.maaamet.ee/est/Teenused/Talumistasu-kalkulaator-p635.html>). Kui omanik sisestab oma katastriüksuse nime, siis kuvatakse automaatselt kinnistul oleva tehnoõrkude omanik, kaitsevööndi ulatus ja eeldusliku talumistasu suurus. Selle teabe alusel saab maaomanik otsustada, kas tasub taotlust võrguomanikule esitada.

Priidu Pärna, Eesti Omanike Keskkliidu esimees

Kristjan Kommel edutati "Tiiu" kapteniks

Parvlaev "Tiiu" kapteniks edutatud muhulasest Kristjan Kommelist kirjutasid mõlemad 13. detsembri maakonnalehed. Kristjan Kommel on TS Laevad OÜ-s vanemtüürimehena töötanud 2017. aastast nii "Tiiu", "Pireti", "Tõllu" kui ka "Leigri" peal. Kommel on merd sõitnud alates 1995. aastast. Ta on muu hulgas töötanud ettevõtetes AS Saarte Liinid, Nordbulk Shipping ja Saaremaa Laevakompanii. Kommel on lõpetanud Eesti mereakadeemia laevajuht-inseneri erialal.

Kuivastu postipunkt Kuivastu sadama poes avatud T-L 10–18.

Laupäeval, 26. jaanuaril kl 19

Piiri Taaskasutuskeskus
on talvepuhkusel.

Koosta Mälumänguõhtu

Küttepuud:

3-meetrised koos koju toomisega 20 eur/ruum. Halupuud erinevas pikkuses, vastavalt tellija soovile. Võimalik tellida ka konteinerisse laotud küttepuid. Pakume kompleksiga küttepuude saagimis- ja lõhkumisteenust

Saematerjal:

Müüme kuiva saematerjali. Servamata lepa, haava, tamme, pärna, saare ja jalaka planku ning lauda. Aialatid männist ja haavast pikkus 3 meetrit. Aiapostid tammest, erinevad pikkused. Toodame vastavalt tellija soovile punn- ja põrandalauda erinevatest puuliikidest. Võimalik tellida poolpalgi mooduleid kuuride ja saunade ehituseks.

Tehnika:

Roomikekskavaator, kopplaadur, minilaadur, kallur-furgoon ja metsaveoautod ja palju erinevat põllumajandus ning metsatehnikat. Meie masinaparki on lisandunud kaks uut masinat. Minilaadur Avant, mis mahub igale tööplatsile, võimalik kasutada ka siseruumides ning kahjustab pinnast minimaalselt. Masinal on palju erinevaid töövahendeid. Kevadiseks metsseakahjustuste tasandamiseks on parim tööriist masinale paigaldatav vedrupiidega raudreha ning tasandusrest. Masina rendihind 22.-/h.

Pinnase- ja kännufrees, millega on kiirelt ja efektiivselt võimalik võsastunud või ebatasasane maa muuta murutraktoriga niidetavaks alaks. Seade sobib ka kitsaste külavaheteede freesimiseks ja tasandamiseks. Meetrise läbimõõduga tammekännu pinnasega tasaseks freesimisele kulub 5 minutit, purustab ka juured 20 cm sügavusel pinnases. Hind kujuneb vastavalt töömahule.

Haljastus:

Müüme huumuserikast sõelutud mulda haljastuseks. 10 eur / tonn
Sõelutud muld täiteks (sisaldab kuni 1,2 cm läbimõõduga kivi) 5 eur / tonn

Hobusesõnniku ja turbaga segatud kasvumuld 25 eur / tonn

Tänavakivi müük ja paigaldus, kivi hind alates (5.- m²)

Erineva fraktsiooniga killustikud, liiv ja kruus ning graniitkillustik.

Teede ja platside ehituseks freesasfalt.

Teostame:

Settekaevude tühjendust, teede väljakute ja aedade ehitus.

Rohkem infot: www.muhavarahaldus.ee

Info ja tellimine:

50 97 679 või 53 00 25 20.

COLLESTER

Tehnoõlevaatus

Teostame ka TRAKTORITE õlevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Muruniidukite ja trimmerite hoiustamine ning hooldus

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisatsiooni- ja torutööd, elektritööd

Teehõõvli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus

JCB 4CX + erinevad kaevekopad + hüdrovasar

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agregaadid

Sõelutud mulla, killustiku, liiva, paekivi ja raudkivi müük

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas
vanas laudakompleksis.

TÖÖPAKKUMINE!

Muhu Muuseum võtab tööle koristaja, koormusega 0,75 kohta. Tööle asumise algus on 1.3.2019.

Huvilisel palume kirjutada aadressil
meelis@muuseum.ee või
helistada numbrile 501 1566.

* Ostan vanu vene kontaktoreid, kaitselüliteid, elektroonika trükkplaatide, KM-kondekaid, transse jms detaile, ostsiloskoope, raadiojaamu, side-, mõõte-, militaar-elektroonika plokke jms. Vanade ruumide tühjendamine vanaelektroonikast. Tel. 5197 3129.

* Ostan korteri Liival. Telefon 512 3086.

13. jaanuaril kell 13

Muhu Põhikooli saalis
Saaremaa teatri etendus

"Naised meeste maailmas"

Lavastaja Väino Uibo
pilet 5 eurot

Sooovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**
Tel: +372 5191 2950,
lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Muhumaa kinnisvarast! Adrem Kinnisvara tegutseb Saare maakonna kinnisvaraga juba aastast 2002!

Küünlakuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Alice-Rosine Toomla	89 (19.2)
Ludvig Hein	85 (4.2)
Uly Öun	84 (2.2)
Ahti Armas Toivanen	84 (16.2)
Maie Kesküla	83 (28.2)
Väino Mätas	81 (2.2)
Endel Leis	75 (8.2)
Kati Peegel	75 (18.2)
Kari Matti Fredrik Lunnas	70 (8.2)
Mati Liik	70 (9.2)
Meeli Targem	70 (14.2)
Anne Umal	70 (15.2)
Enok Sein	70 (24.2)
Viljo Veskimeister	70 (25.2)
Rael Saksakulm	65 (5.2)
Toomas Prii	65 (11.2)

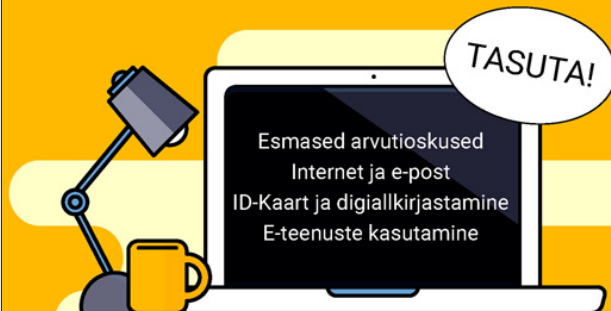
Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Ole nähtav! Riputa jopele, käekotile jm helkur külge.

E- KODANIK

DIGIOSKUSTE
algkoolitus
täiskasvanutele
(eesti ja vene keeles)

LISAINFO & REGISTREERUMINE

Triin Valk
Email: triin.valk@muu.ee / tel 4598196/5664 6773

TOIMUMISE AEG

29. jaanuar kell 9.00-16.30
Muhu Põhikoolis

www.bcskoolitus.ee/ekodanik

Veebruari Muhulase materjalid on teretulnud 30. jaanuari lõunani.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muuseum.ee
Trükinud Saaremaa Trükikoda 450 eks.
Hind 50 eurosent

Jäätumine.

Kalmer Saar

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Muhu Hooldekeskuse kirikuruumis jumalateenistused armulauaga:

Pühapäev, 13. jaanuaril kl 14,
Pühapäeval, 27. jaanuaril kl 14,
Pühapäeval, 10. veebruaril kl 14.

Koguduse hooldajaõpetaja
Hannes Nelis, tel 529 1881
hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi Jumalaema Kaasani pühakuju kogudus

13. jaanuaril kl 10.30 Suur Veepühitsus.

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus

13. jaanuaril kl 12.00 Suur Veepühitsus.

Teenib preester Toivo Treima,
tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

3. detsembril 82-aastane **Kalju Saat**.
9. detsembril 85-aastane **Kaljo Prii**.
17. detsembril 46-aastane **Enn Jürjestaust**.
3. jaanuaril 83-aastane **Urve Suu**,
81-aastane **Arno Tuulmägi**,
75-aastane **Peter Mölder**.

Tunneme kaasa omastele!